

**Ὁ ἐγγρηγορῶν Ἐπίσκοπος Καρυστίας κ.Σεραφεῖμ
καί οἱ σύν αὐτῷ ἀναδειχθέντες Ἐπίσκοποι τῆς περιόδου 1967-1973***

Ἀνταποκρινόμενος ὅλη καρδιά εἰς τήν πρότασιν τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς συγκροτήσεως Τιμητικοῦ Τόμου πρός τιμήν τοῦ πολυσεβάστου μοι Σεπτοῦ Ποιμενάρχου Καρυστίας καί Σκύρου κ.Σεραφεῖμ, συνέταξα βαθυσεβάστως καί ἀποστέλλω τήν παρούσα ταπεινή σύντομη μελέτη συγχαίρων ἀπό καρδίας διά τό συμπληρούμενον χρυσοῦν Ἰωβηλαῖον Ἀρχιερωσύνης τοῦ πολιοῦ αὐτοῦ καί ἐκλεκτοῦ Ἱεράρχου τῆς Ἑλλαδικῆς μας Ἐκκλησίας καί εὐχόμενος ὁλοψύχως ἵνα ᾧσι τά ἔτη τοῦ ἁγίου Καρυστίας ὡς πλείστα, ὑγιεινά, ἀγλαόκαρπα καί θεοχαρίτωτα.

* Ἐκ προοιμίου δηλώνεται ὅτι τό δεύτερο μέρος τῆς παρούσης μελέτης τοῦ Σεβ.Μητροπολίτου μας κ.Σεραφεῖμ, ἦτοι: **«καί οἱ σύν αὐτῷ ἀναδειχθέντες Ἐπίσκοποι τῆς περιόδου 1967-1973»**, ἀπερρίφθη ὑπό τῆς 7μελοῦς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Τιμητικοῦ Τόμου (μειοψηφήσαντος τοῦ σεβάστου Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ κ.Ανέστη Κεσελοπούλου) κατὰ τρόπον ἀνοίκειον, αὐθαίρετον καί ἀντιδεοντολογικόν.

Ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας, ἀπαντῶν εἰς τήν ἀπό 21-6-2017 ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱ.Μητροπόλεως Καρυστίας καί Προέδρου τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς (ἡ ὁποία εἶναι διαφορετική ἀπό τήν Ἐπιστημονική Ἐπιτροπή) ἐδήλωσε διά τοῦ ὑπ.ἀριθ. πρωτ.545/17-7-2017 ἐγγράφου τοῦ τήν συμμετοχήν του εἰς τόν Τιμητικόν Τόμον διά τοῦ ὡς εἴρηται θέματος, συνέγραψε καί ἀπέστειλε τήν μελέτην του ἐγκαίρως καί μόλις πρό τριμήνου ἡ Ἐπιστημονική Ἐπιτροπή ἀπερρίψε ἀνυποχωρήτως τό δεύτερο ἡμῖς τῆς μελέτης.

Καί ἐπειδή, τό β'μέρος τῆς ἐν θέματι μελέτης δέν εἶναι ἄσχετο μέ τό α'μέρος, ἀλλ' ἔχει ὀργανική σχέσι καί σύνδεσι μέ αὐτό, καί ἐπιπροσθέτως ἀφορᾷ καί εἰς τόν τιμώμενον Ἱεράρχην, ἀναδειχθέντα εἰς Ἐπίσκοπον κατὰ τήν αὐτήν περίοδον καί κοινωνοῦντα τῶν αὐτῶν χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων μετέκείνων, διά τοῦτο κατὰ λόγον δικαιοσύνης καί δεοντολογίας δημοσιεύεται ἀπεριτμήτως ὁλόκληρος ἡ μελέτη (ἡ ὁποία δέν ὑπερβαίνει τάς 10 σελίδας κατὰ τήν ὑπόδειξιν τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς) καί ἐπαφίεται εἰς τήν κρίσιν τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τό ἂν δικαίως ἢ ἀδίκως περιετμήθη ὑπό τῆς προμνησθείσης Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἰσαγωγικά

Ἡ ὁλοπρόθυμη συμμετοχή καί πνευματική συνεισφορά μου εἰς τήν συγκρότησιν τοῦ ἀνά χειῖρας Τιμητικοῦ Τόμου ὀφείλεται εἰς τήν πεποίθησίν μου ὅτι ἡ Τοπική Ἐκκλησία Καρυστίας καί Σκύρου, ἀλλά καί ἡ καθόλου Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, στοιχοῦμενες εἰς τήν Παύλειον προτροπήν *«ἀπόδοτε τῷ τήν τιμήν τήν τιμήν»*¹, ἀξιοχρέως καί ὀφειλετικῶς ἀπέδωκαν καί θά ἀποδώσουν τήν προσήκουσαν τιμήν εἰς τόν *«ἄγγελον»*² τῆς κατὰ Καρυστίαν καί Σκύρον Ἐκκλησίας καί Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἦδη ἡ Σεπτῆ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τήν ἑκτακτον Συνεδρίαν τῆς 9^{ης} Μαρτίου 2017, μετά σχετικήν Ἀπόφασιν καί πρότασιν τῆς Δ.Ι.Σ., ἀφού προηγουμένως ὁ Σεβ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ.Νικόλαος ἀνέγνωσε ἐκτενές καί ἐμπεριστατωμένο βιογραφικό σημεῖωμα μέ λεπτομερῆ ἀναφορά εἰς τά βιογραφικά στοιχεῖα καί τήν πολυσχιδῆ ποιμαντική, πνευματική, πατριωτική καί κοινωνική δρᾶσι τοῦ τιμωμένου Ἱεράρχου, ἐτίμησε τό χρυσοῦν Ἰωβηλαῖον Ἀρχιερωσύνης τοῦ πρεσβυτάτου ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ, κατὰ τά πρεσβεῖα Ἀρχιερωσύνης, Σεβ. ἁγίου Καρυστίας, ἐπιδώσασα διά τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου Αὐτῆς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ.Ἱερωνύμου τοῦ Β'τόν Χρυσοῦν Σταυρόν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Καί ἡ προμνημονευθεῖσα Ὁργανωτική Ἐπιτροπή συγκροτήσεως καί ἐκδόσεως τοῦ ἐν θέματι Τιμητικοῦ Τόμου εἶναι ἀξιέπαινη καί ἀξία πολλῶν συγχαρητηρίων διά τήν θεάρεστη αὐτή πρωτοβουλία της. Διότι, κατὰ τόν λόγον τοῦ ὑψιπέτου ἀετοῦ τῆς Θεολογίας ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, πλέκοντος τό ἐγκώμιον *«διὰ τόν ἅγιον Ἀθανάσιον τόν Μέγαν, Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας»* *«Ἀθανάσιον ἐπαινῶν, ἀρετὴν ἐπανέσομαι ταῦτόν γάρ, ἐκείνον τε εἰπεῖν, καί ἀρετὴν ἐπαινέσαι, ὅτι πᾶσαν ἐν ἑαυτῷ συλλαβὼν εἶχε τήν ἀρετὴν, ἢ, τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἔχει...»*³, καί τά ἐκλεκτά καί τίμια μέλη αὐτῆς μέ τήν ἀπόδοσιν τῆς ὀφειλομένης τιμῆς εἰς τόν ἐνάρετον τοῦτον καί σοφόν κατὰ Θεόν οἰακοστρόφον τιμοῦν καί ἐπαινοῦν τήν ἀρετήν. Καί ὅπωςδήποτε εὐρίσκουν, καί ὅλοι τό διαπιστώνομεν, μίαν σπουδαίαν ἀντιστοιχίαν τῶν ἀκολουθῶν ἐγκωμιαστικῶς λεχθέντων διά τόν Μ.Ἀθανάσιον *«ἦν ὑψηλός μὲν τοῖς ἔργοις, ταπεινός δέ τῷ φρονήματι καί τήν μὲν ἀρετὴν ἀπρόσιτος, τήν*

¹ Ῥωμ.13.7.

² Ἀποκ.2,1.8.12.18 καί 3,1.7.14.

³ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, P.G 35,1081-1084.

ἐντυχίαν δέ καί λίαν εὐπρόσιτος, πρᾶος, ἀόργητος, συμπαθής, ἡδύς τόν λόγον, ἡδίων τόν τρόπον...ἐπιτιμῆσαι γαλήνως, ἐπαινέσαι παιδευτικός»⁴, ἐάν αὐτά προσαρμοσθοῦν εἰς τήν προσωπικότητα καί τήν ἀγαθήν ἐν Κυρίῳ ἀναστροφὴν τοῦ Σεβ.Καρυστίας.

Τό θέμα, τό ὁποῖο ἐπέλεξα, ἔχει δύο σκέλη: 1) Τήν ἀναφοράν μου εἰς τόν Σεπτόν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Μητροπολιτικῆς Θεοσώστου Ἐπαρχίας Καρυστίας καί Σκύρου, τόν γρηγοροῦντα ἐν παντί ἐν τῇ διαποιμάνσει αὐτῆς Θεοφόρον Ποιμενάρχην κ.Σεραφεῖμ, κατὰ κύριον καί μείζονα λόγον, καί 2) Τήν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ προέκτασιν τοῦ λόγου εἰς τοὺς σὺν αὐτῷ ἀναδειχθέντας Ἐπισκόπους ἐπὶ Ἀρχιεπισκοπείας τοῦ ἀειμνήστου Προκαθημένου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας Ἱερωνύμου τοῦ Α' (1967-1973).

Διὰ τό δεύτερο σκέλος τοῦ θέματός μου θά ἤθελα ἐκ προοιμίου νά διευκρινίσω εἰς ὅσους τυχόν ἐκπλήσσονται ἐκ τῆς διακρίσεως αὐτῆς ὅτι οὐδόλως πρόκειται περὶ διαχωρισμοῦ εἰς «πρόβατα καί ἐρίφια», ἀλλὰ περὶ ἀδόλου καί ἀντικειμενικῆς - ἀπροσωπολήπτου προσπαθείας ἀποκαταστάσεως τῆς ἀληθείας καί τῆς προσγενομένης ἀδικίας εἰς βάρος τῶν ὡς «ἀντικανονικῶν» καί «χουντικῶν» - «Ἱερωνυμικῶν» χαρακτηρισθέντων αὐτῶν Ἀρχιερέων.

Ἐκ προοιμίου τονίζω ὅτι δέν ἔχω διάθεσιν οὐδένα ἀναδειχθέντα πρό τῆς 21^{ης} Ἀπριλίου 1967 ἢ κατὰ τήν μετεπαναστατικὴν περίοδον ἅγιον Ἀδελφόν Ἐπίσκοπον νά διακρίνω ἢ νά ὑποτιμῶ. Οὔτε παραθεωρῶ τήν ἀντικανονικότητα τῆς «ἀριστίνδην» Συνόδου τοῦ ἔτους 1967, ὡς καί τῶν προγενεστέρων αὐτῆς τεσσάρων (4) μετὰ τήν Ἐθνική μας Παλιγγενεσία «ἀριστίνδην» Συνόδων. Οὐδόλως ἀμνηστεύω τόν ἀντικανονικὸ νόμο 214/1968, μέ τόν ὁποῖο ἐδικάζοντο οἱ Κληρικοὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κατηγορίας τῆς ἀπωλείας τῆς «ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας» καί μέ τήν στέρησι τοῦ δικαιώματος τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐφέσεως καί τοῦ ἐκκλήτου διὰ τοὺς Μητροπολίτας. Οὔτε ἀγνοῶ καί τήν ἀντικανονικότητα τοῦ πρό τοῦ στρατιωτικοῦ κινήματος, ἀλλὰ καί τοῦ καθεστωτικοῦ νόμου περὶ ἀπομακρύνσεως Μητροπολιτῶν λόγῳ ὀρίου ἡλικίας. Ἐάν δέ ὠρισμένοι Σεβ. Μητροπολίται, ὑπὸ τήν ἀπειλήν τῆς δικαστικῆς βασάνου, ὑπέγραψαν τότε τήν παραίτησίν των διὰ λόγους ὑγείας, αὐτό ἦταν θέμα προσωπικῆς των εὐθύνης.

Πέρα, ὅμως, αὐτῶν θεωροῦνται ἀξιοσημεῖωτα, ἀξιέπαινα καί ἀξιοπρόβλητα ὠρισμένα βασικά θετικά στοιχεῖα καί γνωρίσματα τῶν Σεβ. Ἀρχιερέων τῆς περιόδου αὐτῆς, διὰ τὰ ὁποῖα θά γίνη λόγος εἰς τόν οἰκεῖον τόπον.

Α'. Ὁ ἐγρηγορῶν Ἐπίσκοπος Καρυστίας κ.Σεραφεῖμ

Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας, ἱστάμενος ἐπὶ σκοπὸν καί ὦν εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ, ὀφείλει νά εἶναι ὁ γρηγορῶν, ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός, ὁ «νήφων ἐν πᾶσι»⁵, ὁ ἄγρυπνος φρυκτωρός τῆς λογικῆς τοῦ Χριστοῦ ποίμνης.

Εἰς τήν Καινὴν Διαθήκην ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰ. Χριστός, ὁμιλῶν περὶ ἐγρηγόρσεως καί διὰ τό ἄδηλον τῆς φρυκτῆς ὥρας τῆς Δευτέρας Παρουσίας του ὡς Δικαιοκρίτου, παροτρύνει τοὺς ἀκροατάς του λέγων· «γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ὥρα ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται»⁶. «Μείνατε ὧδε καί γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ»⁷ συνέστησεν ὁ Θεῖος Διδάσκαλος εἰς τοὺς προκρίτους τῶν μαθητῶν του, εἰς τόν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ, κατὰ τήν νύκτα τῆς παραδόσεώς του εἰς χεῖρας ἀνόμων καί ἀμαρτωλῶν. «Γρηγορεῖτε καί προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν»⁸ εἶπε μετ' ὀλίγον εἰς τοὺς καθεύδοντας μαθητάς του ὁ Θεῖος Λυτρωτής μας.

Ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος Παῦλος, καλῶν εἰς ἐγρηγόρσιν καί ἐπαγρύπνησιν τοὺς χριστιανούς τῆς Κορίνθου, παραγγέλλει: «Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε· πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω»⁹. Καί παρακινῶν τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἐνθερμον καί καρτερικὴν προσευχὴν κελεύει· «Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ»¹⁰.

Ὡσαύτως, ὁ Θεῖος Παῦλος, νουθετῶν τοὺς πιστοὺς τῆς Θεσσαλονίκης, γράφει· «...μή καθεύδωμεν ὡς καί οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καί νήφωμεν... ἡμεῖς δέ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καί ἀγάπης καί περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας»¹¹. Καί ὁ ἕτερος πρωτοκορυφαῖος Ἀπόστολος, ὁ φλογερός Πέτρος, συνιστᾷ· «διό

⁴ Ὁ.π., Ρ.Γ. 35,1089-1092.

⁵ Β' Τιμ. 4,5.

⁶ Ματθ. 24,42, Μαρκ. 13,35,37, πρβλ. καί Λουκ. 12,37,39.

⁷ Ματθ. 26,38, Μαρκ. 14,33, πρβλ. καί Πράξ. 20,31.

⁸ Ματθ. 26,41, πρβλ. καί Μαρκ. 14,37.

⁹ Α' Κορ. 16,13.

¹⁰ Κολ. 4,2.

¹¹ Α' Θεσσ. 5,6,8.

ἀναζωσάμενοι τὰς ὁσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες, τελείως ἐλπίζατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹². Καί εἰς ἄλλο σημεῖο· «πάντων δέ τὸ τέλος ἤγγικε· σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς τὰς προσευχάς»¹³. Καί ἐπιλέγει εἰς τὸ ἐπόμενο κεφάλαιο τῆς αὐτῆς Καθολικῆς ἐπιστολῆς ὁ θεῖος Απόστολος· «νήψατε, γρηγορήσατε· ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίη»¹⁴.

Ἀνατρέχοντες δέ εἰς τοὺς πνευματικούς λειμῶνας τῆς Πατερικῆς Γραμματείας καὶ ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ σύγγραμμα τῆς «Διδαχῆς τῶν 12 Ἀποστόλων» ἀναγινώσκουμεν· «Γρηγορεῖτε ὑπὲρ τῆς ζωῆς ὑμῶν... Πυκνῶς δέ συναχθήσεσθε ζητοῦντες τὰ ἀνήκοντα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· οὐ γάρ ὠφελήσει ὑμᾶς ὁ πᾶς χρόνος τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐάν μὴ ἐν τῷ ἐσχάτῳ καιρῷ τελειωθῆτε»!¹⁵

Ὁ Μέγας Βασίλειος εἰς τὰ Ἀσκητικά του, ἀναφερόμενος εἰς τὴν πρόθυμον ἀνταπόκρισιν τοῦ Μοναχοῦ εἰς τὸ προσκλητήριον τοῦ ἀφυπνιστοῦ, σημειώνει· «εἰ ἐπιγινώσκει τις τὴν ζημίαν τὴν ἐκ τοῦ ὕπνου, ὅτι οὐδὲ ἑαυτῆς ἐπαισθάνεται ἢ ψυχὴν, γνωρίζει δέ τὸ κέρδος τῆς ἐγρηγόρσεως, καὶ μάλιστα τὴν ὑπερέχουσαν δόξαν, ὅτε προσάγεται τις τῷ Θεῷ εἰς προσευχήν, ὡς τὰ μεγάλα καὶ τὰ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν εὐεργετοῦντι, προσέξει τῷ ἐξυπνίζοντι, εἴτε εἰς προσευχήν, εἴτε εἰς οἰανδηποτοῦν ἐντολήν»¹⁶. Ὁ Ὅσιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης γράφει διὰ τὴν ὠλοκληρωμένην κατὰ Θεὸν καὶ θεοφιλεῖ ἄσκησιν εἰς τὸν Μοναχὸν Ἰωάννην· «οὐκ οἶδε κόρος ἀγρυπνεῖν. Οὐκ οἶδε τυφὸς ἡρεμεῖν. Ἐγρηγόρσεως δεῖται καὶ πραότητος ἄσκησις»¹⁷. Καὶ ὁ ἄββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος εἰς τὰ εὐρεθέντα Ἀσκητικά του, προτρέπων ἐκθύμως διὰ τὴν μάκρυνσιν ἀπὸ τῆς θέας τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἐκκοπὴν τῶν συντυχῶν, συμβουλεύει τὰ ἐξῆς εἰς τὸν ἀσκητὴν· «Εἰ βούλει δοῦναι τὴν σὴν ψυχὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς, τῆς καθαριζούσης τὸν νοῦν, καὶ τῇ διαμονῇ εἰς τὴν ἐγρήγορσιν τῆς νυκτός, ὅπως κτήσῃ διάνοιαν φωτεινὴν, μάκρυνον σεαυτὸν ἀπὸ τῆς θέας τοῦ κόσμου, καὶ ἔκκοψον τὰς συντυχίας...»¹⁸.

Ὁ Ὅσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης συνιστᾷ πάντοτε, «καὶ μετὰ τὸ Πάσχα νήφειν καὶ ἐγρηγορεῖν, προσεύχεσθαι καὶ κατανύσσεσθαι, δακρύειν καὶ φωτίζεσθαι»¹⁹. «Νήψει σύναπτε εὐχήν, νήψις γάρ εὐχήν καθαίρει»²⁰, παραινεῖ ὁ Ὅσιος Φιλόθεος Σιναΐτης. «Νήψεως μεγάλης δεῖ πρὸς τὸ σωθῆναι»²¹, διδάσκει ὁ Ὅσιος Παχώμιος. Καὶ «νήψεως πολλῆς χρεῖα»²², μνησθῶν οἱ Ὅσιοι Βαρσανούφιος καὶ Ἰωάννης ὁ Προφήτης. Ὁ δὲ Κύριλλος ὁ Σκυθοπολίτης, ὁ διαπρεπέστερος ἀγιογράφος τῆς ἐποχῆς του (6^{ος} αἰ.), παροτρύνει ὅτι «χρὴ ἡμᾶς κατὰ πᾶσαν ὥραν νήφειν καὶ ταῖς μεθοδείαις τῶν δαιμόνων τὸν νοῦν ἐφιστάνειν»²³. Ὁ Ὅσιος Ἡσύχιος ὁ Πρεσβύτερος ὁρίζει ὅτι «νήψις ἐστὶν ὁδὸς πάσης ἀρετῆς καὶ ἐντολῆς Θεοῦ· ἥτις καὶ καρδιακὴ ἡσυχία λέγεται»²⁴. «Ἀδύνατον τοὺς ἐν τῇ διαγωγῇ ταύτῃ διαπαντός πολιτευομένους ἀνευ χαρισμάτων μεγάλων παρὰ Θεοῦ ἀφεθῆναι διὰ τὴν νήψιν αὐτῶν καὶ ἐγρήγορσιν τῆς καρδίας»²⁵, παρατηρεῖ ὁ ἄββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος. Ὁ γιος Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος ἐπισημαίνει ὅτι «ἡ νήψις καὶ ἡ προσευχή δέδενται ὡς ψυχὴ μετὰ σώματος, ὧν δίχα τοῦ ἐνός οὐδέ τὸ ἕτερον ἵσταται»²⁶. Ὁ γιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς σημειώνει ὅτι «τὸ λογιστικὸν ἡμῶν ἐν ἀκριβεῖ νήψει σπεύδομεν ἐπισκέπτεσθαι καὶ διορθοῦν...»²⁷. Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης εἰς ὑμνολογικὸν ποίημά

12^Α Πέτρ. 1, 13.

13^Α Ἀυτόθι, 4, 7.

14^Α Πέτρ. 5, 8.

15^Δ Διδαχὴ τῶν 12 Ἀποστόλων, κεφ. 16, ΒΕΠΕΣ 2, 220.

16^Β Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ἀσκητικά, Ὅροι κατ' ἐπιτομήν, ἐρώτησις μγ', σ. 1109.

17^Ι Ἰσίδωρου Πηλουσιώτου, Βιβλίον πρώτων ἐπιστολῶν, ΡΑ' Ἰωάννη Μοναχῷ, ΡΓ 78, 269.

18^Α Ἄββᾶ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικά, ἐκδ. Λειψίας τῆς Σαξονίας 1770 ὑπὸ Νικηφόρου Θεοτόκη (ἀνατύπωσις ἐν Ἀθῆναις ὑπὸ Ἱερομ. Ἰωακείμ Σπετσιέρη 1895), Λόγος ΚΓ', Περὶ ἀγάπης Θεοῦ καὶ ἀποταγῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἀναπαύσεως, σ. 97-98.

19^Ο Ὁσίου Θεοδώρου Στουδίτου, Μικρὰ Κατήχησις, ἐκδ. AUVRAY, Paris 1891, Κατήχησις Β', σ. 4-5.

20^Ο Ὁσίου Φιλοθέου τοῦ Σιναΐτου, Νηπτικά κεφάλαια μ', κεφ. κε', Φ.Τ.Ι.Ν., Β', σ. 282.

21^Ο Ὁσίου Παχωμίου τοῦ μεγάλου, Βίος ἕτερος, παρ. 55, ΒΕΠΕΣ 40, σ. 257.

22^Ο Ὁσίων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου, Βίβλος ψυχωφελεστάτη, ἐπιμεληθεῖσα ὑπὸ Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ἐκδ. Πηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1974, λθ' Ἀποκρίσις Βαρσανουφίου, σ. 50.

23^Κ Κυρίλλου Σκυθοπολίτου, Βίος Ὁσίου Εὐθυμίου, ἐκδ. Eduard Schwartz, ΙΘ', σ. 30.

24^Ο Ὁσίου Ἡσυχίου τοῦ Πρεσβυτέρου, πρὸς Θεόδουλον, λόγος ψυχωφελής... κεφ. γ', Φ.Τ.Ι.Ν. Α', 141-142.

25^Α Ἄββᾶ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικά, Λόγος ΚΘ', σ. 122-123.

26^Α Ἁγίου Συμεὼν νέου Θεολόγου, Μέθοδος τῆς ἱερᾶς προσευχῆς καὶ προσοχῆς, ἐκδ. I. Haussherr, Ρώμη 1928, σ. 150-151.

27^Α Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζόντων, Φ.Τ.Ι.Ν., Δ' 125-126.

του διά τόν Ὅσιον Συμεών τόν νέον Θεολόγον τόν ἀποκαλεῖ «κανόνα νήψεως θείας»²⁸. Καί ὁ Ἅγιος Νεκτάριος, Ἐπίσκοπος Πενταπόλεως, ὁ χαριτοβρύτης, ὑποστηρίζει ὅτι «ὁ τελειωθείς ἐν τῇ ἀρετῇ ὑπερέχει τοῦ μήπω τελειωθέντος...ὁ δέ ἀμελής καί ἀκηδής κἂν Ἀρχιερεὺς τυγχάνη ὢν, ὑπολείπεται κατὰ παρασάγγας τοῦ ἐπιμελοῦς καί ἐγρηγορότος, κἂν οὗτος ἐλάχιστός τις καί ταπεινός τυγχάνη Μοναχός»²⁹.

Μετά τήν πάντερπνον καί ἐποικοδομητικήν αὐτήν περιήγησιν ἐντός τῶν πανευόσμων Καινοδιαθηκικῶν καί Ἀγιοπατερικῶν Λειμώνων καί τήν συλλογήν πανευδῶν ἀνθέων ἀρετῆς καί ἀγιότητος, τά ὅποια ἀποπνέουν τό ἄρωμα τῆς περὶ πνευματικῆς ἐγρηγόρσεως καί νήψεως θείας καί θεοφωτίστου διδασκαλίας τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου μας, τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καί τῶν Ἀγίων καί Θεοφόρων Πατέρων τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐρχομαι βαθυσεβάστως εἰς τόν κεκοσμημένον ὑπὸ τῶν θείων αὐτῶν ἀρετῶν ἐγρηγοροῦντα καί νήφοντα πολυσέβαστον καί γεραρόν Μητροπολίτην Καρυστίας καί Σκύρου κ.Σεραφεῖμ, τόν ἐπαξίως τιμώμενον διὰ τοῦ παρόντος Τιμητικοῦ Τόμου. Τόν θεόφρονα καί θεοφιλή αὐτόν Ἐπίσκοπον τῆς Ἀγίας μας Ἐκκλησίας, τό πολυτίμητον κόσμημα τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλαδικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας καί Ἀντιπρόεδρον Αὐτῆς, τόν ἐμπνευσμένον καί πεπνυμένον οἰακοστροφόν τῆς κατὰ Καρυστίαν καί Σκύρον Ἐκκλησίας.

Ὦντως, ἡ πνευματική ἐγρηγόρσις καί ἡ νῆψις, ὁμοῦ μετά τῶν ἄλλων βασικῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, κοσμοῦν ἀπό τῆς παιδικῆς καί νεανικῆς του ἡλικίας τόν ταλαντούχον αὐτόν Ἱεράρχην. Ὁ Σεβ.Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ.Νικόλαος γράφει σχετικά εἰς τό Βιογραφικό σημείωμα, τό ὁποῖον, ὡς εἶπομεν, ἀνέγνωσε ἐνώπιον τῆς Σεπτῆς ἡμῶν Ἱεραρχίας· «Ἀπό τήν παιδική του ἡλικία διεκρίνετο διὰ τήν ἀγάπην καί προσήλωσίν του πρὸς τήν Ἐκκλησίαν καί τήν ἀδιάκοπην συμμετοχήν του στή Θεῖαν Λατρείαν τῆς ἐνορίας του καί τῶν τόπων, ὅπου ἐσπούδασε. Ἐμφανὴς ἦταν ἡ ὑπεροχή τοῦ χαρακτήρος του ἐναντι τῶν ἄλλων παιδιῶν τοῦ χωριοῦ, τήν ὁποία οἱ χωρικοὶ χαρακτηρίζοντες ἔλεγον εἰς τόν πατέρα του: «Αὐτό τό παιδί νά τό κάνεις δάσκαλο». Καί ὁ πατέρας προφητικά ἀπαντοῦσε: «Αὐτό τό παιδί, ὅταν θά πηγαίνει νά μπεῖ στήν Ἐκκλησίαν, θά κτυπᾶνε οἱ καμπάνες».³⁰

Παρηκολούθησε τά ἐγκύκλια μαθήματα τῆς στοιχειώδους καί Μέσης Ἐκπαιδεύσεως λῖαν ἐπιτυχῶς, ἐπραγματοποίησε τάς Θεολογικάς του σπουδὰς εἰς τό Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, λαβὼν τό πτυχίον μέ τό «Λίαν Καλῶς», ἐξεπλήρωσε τήν στρατιωτικήν του θητεία ὡς Ἐφεδρὸς Ἀνθυπολοχαγὸς Πυροβολικοῦ σέ διάφορες Στρατιωτικὰς Σχολὰς καί Μονάδας καί εἰς τό Γ.Ε.Σ. εὐδοκίμως, καί ὑπηρετήσε αὐτοπροαιρέτως ὡς διδάσκαλος εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς περιοχῆς του καί ἐν συνεχείᾳ ὡς Θεολόγος Καθηγητὴς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως εἰς τήν περιφέρειαν Λέσβου καί τῶν Καλαβρύτων καρποφόρως, μέ τό αὐτό πνεῦμα τῆς πνευματικῆς ἐγρηγόρσεως καί τῆς κατὰ Θεὸν νήψεως καί μέ ἔνθεον καί πατριωτικόν ζῆλον.

Διὰ ταῦτα, ἀφοῦ τοιαύτη καί τοσαύτη ὑπῆρξε ἡ ἐπαγρύπνησίς του εἰς τό διακόνημά του ὡς ἐκπαιδευτικοῦ, «ὡς καθηγητῆς τῆς Θεολογίας ἀνέπτυξε, κατὰ τόν βιογράφον του Σεβ.Φθιώτιδος κ.Νικόλαον, πλούσια ἱεραποστολική δράση διδάσκων εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ὁργανῶνων ἐσπερινὰ κηρύγματα καί ὁμιλίαις κοινωνικοῦ καί ἐθνικοῦ περιεχομένου, συγκροτῶν δανειστικὰς βιβλιοθήκας καί ἰδρύων συσσίτια διὰ τοὺς ἀπόρους μαθητάς»³¹.

Ἐντεῦθεν, τὰ ζώπυρα τῆς θείας ἀγάπης καί τῆς ἐνθέρου χριστιανικῆς πίστεώς του τόν ὠθησαν εἰς τό νά ἀφήσῃ τήν ποθητὴ ἐκπαιδευτικήν του διακονίαν πρὸς τήν μαθητιῶσαν νεολαίαν καί νά ἀφιερωθῇ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τόν Χριστόν καί τήν Ἀγίαν μας Ἐκκλησίαν. Πρὸς τοῦτο ἐκάρην Μοναχὸς εἰς τήν Ἱεράν Μονήν Παναγίας Ἐλωνας καί ἀνέλαβε, μετά τήν προχείρισίν του εἰς Διάκονον καί Πρεσβύτερον, τὰ καθήκοντα τοῦ Ἱεροκλήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καί Κυνουρίας.

Ὡς ἄγαμος Κληρικός- Ἱερομόναχος, «ὄλος ἱερωμένος Θεῷ»³², ἀνέπτυξε ἔτι περισσότερον τήν Ἱεροκληρυκτικήν, Ποιμαντικήν Ἱεραποστολικήν, κοινωνικήν καί φιλανθρωπικήν του δραστηριότητα. «Διηκόνησε μετ' αὐταπαρνήσεως τήν Θεῖαν Λατρείαν εἰς τὰς πόλεις καί εἰς τὰ ἀπομακρυσμένα χωριά τῆς Μητροπόλεως, τήν Ἱεράν Ἐξομολόγησιν

²⁸ Ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἀκολουθία καί ἐγκώμιον τοῦ Ὁσίου Συμεών τοῦ νέου Θεολόγου, σ.45.

²⁹ Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Ἅγιος Νεκτάριος Αἰγίνης, ἔκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη», Θεσσαλονίκη 1979, Ἐπιστολὴ πρὸς Ὁσιώτατον Μοναχόν Ἰωάσαφ, σ.82-84.

³⁰ Μητροπολίτου Φθιώτιδος Νικολάου, Βιογραφικὸ Σημείωμα τοῦ Σεβ.Μητροπολίτου Καρυστίας καί Σκύρου κ.Σεραφεῖμ, Μάρτιος 2017, σελ.1-2.

³¹ Τοῦ αὐτοῦ, ὁ.π., σελ. 2.

³² Μηναῖον Ἰανουαρίου, Αἶνοι 1^{ης} Ἰανουαρίου, στιχηρὸν προσόμοιον δ', ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήναι 1991, σελ.31.

καί τό Θεῖον Κήρυγμα»³³. Τό δραστικό βεληνεκές αὐτοῦ ἐπεξετάθη τήν ἴδια περίοδο καί εἰς τήν Παιδαγωγική Ἀκαδημία Τριπόλεως, ὅπου ἐδίδαξε τό μάθημα τῆς Θρησκευολογίας καί τῆς Ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης καί συνεδέθη πνευματικά μέ τούς σπουδαστάς «μέ ἀποτέλεσμα νά εἰσπράττει τόν ἀπόλυτο σεβασμό καί τήν ἀγάπη συναδέλφων του καθηγητῶν καί σπουδαστῶν»³⁴.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων καί ἐνῶ ἡ Ἱερωσύνη καί τά Ἱεροκηρυκτικά του καθήκοντα ἐπλήρουν χαρᾶς καί εὐφροσύνης τήν «θεϊκῶ ἔρωτι πτερουμένην καρδίαν του»³⁵, ἐκλήθη νά ἐπωμισθῇ τήν εὐθύνην καί τό βάρος τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος εἰς τήν ἡλικίαν τῶν 39 ἐτῶν. Εἶναι ἀσύνηθες καί ἀξιοθαύμαστο τό πῶς ἀντιμετώπισε τό ἀπροσδόκητο τῆς κλήσεώς του εἰς τήν Ἀρχιερωσύνην. Ἐν πρώτοις παρεκάλεσε τόν κατηξιωμένον, ἀείμνηστον ἤδη, Συνοδικόν Μητροπολίτην Τρίκκης καί Σταγῶν κυρόν Διονύσιον καί κάποιον στρατηγόν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (τοῦ ὁποίου ἀγνοῶ τό ὄνομα) διά νά παρέμβουν καταλυτικῶς εἰς τόν τότε Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἱερώνυμον τόν Α', προκειμένου νά ματαιώσῃ τά τῆς ἐκλογῆς καί ἀναδειξεώς του εἰς Μητροπολίτην. Καί ἦτο τότε λακωνική καί ἀποστομωτική ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀγίου Τρίκκης, ὅταν ἤκουσε τά ἐπιχειρήματά του : «Θά κάμῃς ὑπακοή εἰς τήν Ἐκκλησίαν».

Αὐτή ἡ σωτήριος ὑπακοή εἰς τήν Ἀγίαν μας Ἐκκλησίαν ἐχάρισε εἰς τό Χριστεπώνυμον Πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρυστίας καί Σκύρου, ἀλλά καί εἰς τήν καθόλου Ἀγιωτάτην Ἑλλαδικήν μας Ἐκκλησίαν ἐπὶ μίαν 50ετίαν ἕνα χαρισματικόν καί πολυτάλαντον Ἐπίσκοπον «ἀγνόν, σεμνόν καί σώφρονα, πρᾶον ἡσύχιον κόσμιον, εὐθύν καί ὁσιον, ἀληθῆ ἀνδρεῖον, φρόνιμον μακρόθυμον, χρηστόν ἐπιεικῆ τε καί μέτριον, ἄμεμπτον ἄμωμον καί ἀνεπίληπτον»³⁶.

Μοναχός καί φιλομόναχος, λειτουργικός καί φιλακόλουθος, ἱερουργῶν τακτικῶς καί ψάλλων καθημερινῶς εἰς τάς ἱεράς Ἀκολουθίας καί τήν Θεῖαν Λειτουργίαν, ἐπισκοπεῖ ἐπὶ ἡμῖς αἰῶνα τήν «θεόθεν λαχοῦσαν αὐτῷ Θεόσωστον Ἐπαρχίαν», «τό ἐμπιστευθέν αὐτῷ Ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ»³⁷, «μή ἀναγκαστῶς, ἀλλ'ἐκουσίως, μηδέ αἰσχροκερδῶς, ἀλλά προθύμως, μηδ' ὥς κατακυριεύων τῶν κλήρων, ἀλλά τύπος γινόμενος τοῦ ποιμνίου»³⁸, «γρηγορῶν» καί «νήφων ἐν πᾶσι»³⁹.

Ο Ὅσιος Παῖσιος ὁ Ἀγιορείτης ἰδιαίτερως ἐτίμα τόν ἐν ἐγρηγόρσει, νήψει καί προσευχῇ ἀσκητικῶς διάγοντα ἐν τῇ Θεοσώστῳ Ἐπαρχίᾳ τοῦ Ἐπίσκοπον Σεραφεῖμ καί ἀνεφέρετο λίαν εὐφῆμως εἰς τήν θεοφιλῆ ζωὴν καί τήν Ποιμαντορικὴν Διακονίαν του. Καί τά ὅσα περί νήψεως καί πνευματικῆς ἐγρηγόρσεως προανεφέρθησαν ὑπὸ τῶν νηπτικῶν καί ἀσκητικῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας ἐκφράζουν καί χαρακτηρίζουν τό τετιμημένον πρόσωπόν του καί τόν καθόλου Ἀρχιερατικόν του βίον. Καί

Β'.Οἱ σύν τῷ ἀγίῳ Καρυστίας ἀναδειχθέντες Ἐπίσκοποι τῆς περιόδου 1967-1973.

Ὡς γνωστόν, μέ τό στρατιωτικό καθεστῶς τῆς 21^{ης} Ἀπριλίου 1967 διωρίσθη ὑπὸ τῆς σχηματισθείσης Κυβερνήσεως ἡ ἀριστίνδην καλουμένη Σύνοδος ἐξ ὀκτώ (8) Σεβ.Μητροπολιτῶν, 4 ἐκ τῆς Παλαιᾶς καί 4 ἐκ τῆς Νέας Ἑλλάδος. Ἡ Σύνοδος αὕτη ἐπελήφθη τῆς ἐκλογῆς νέου Ἀρχιεπισκόπου, μετὰ τήν διὰ λόγους ὑγείας παραίτησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Β' (τοῦ Χατζησταύρου), καί ἐξέλεξε παμψηφεί τόν Ἀρχιμ. Ἱερώνυμον Κοτσώνην Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος. Ἐν συνεχείᾳ, ὑπὸ τήν Προεδρίαν τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου ἐπληρώθησαν οἱ χρεύσασες Ἱερές Μητροπόλεις (Ὑδρας, Χίου καί Ζακύνθου), οἱ κενωθεῖσες ἀπὸ τό ἔτος 1966, λόγῳ τοῦ «νόμου κρατοῦσης Πολιτείας» θεσπισθέντος ὁρίου ἡλικίας ἐξόδου ἐκ τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας τῶν διαπομαινόντων αὐτάς Σεβ. Μητροπολιτῶν (Ἀλεξανδρουπόλεως, Σιδηροκάστρου, Δρυϊνουπόλεως, Φλωρίνης, Ἐδέσσης, Θηβῶν καί Λεβαδείας, Φωκίδος καί Κερκύρας) καί οἱ νεοσυσταθεῖσες Ἱερές Μητροπόλεις Νικαίας καί Λαγκαδᾶ. Τό ἔτος 1967 ὑπεβλήθησαν παραίτησεις διὰ λόγους ὑγείας ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν Θεσσαλιώτιδος καί Ἐλασσῶνος. Τό 1968 ἐκηρύχθησαν ἐκπτωτοὶ διὰ τοῦ ἀντικανονικοῦ Ν. 214/1968 ὁ τ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν

33 Μητροπολίτου Φθιώτιδος Νικολάου, ὁ.π., σελ. 3.

34 Ὁ.π., σελ. 3.

35 Πρβλ. Παρακλητική, ἤχος πλ.α', Κυριακή πρωΐ, Ἀναβαθμοί, Ἀντίφωνον Α', ἐκδ. Ἀποστολ. Διακονίας, Ἀθῆναι 1994.

36 Παρακλητική, ἤχος α', Παρασκευὴ ἐσπέρας, ἐσπέρια, προσόμοιον δ', ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 1994.

37 Ἀρχιερατικόν, ἐκδ. Ἀποστολ. Διακονίας, Ἀθῆναι 1999, Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ἐπισκόπου, σελ. 118.

38 Α' Πέτρος 5, 2-3.

39 Β' Τιμ. 4, 5, πρβλ. καί Α' Πέτρος 5, 8.

– Πρόεδρος Αττικής και Μεγαρίδος και ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, στερηθέντες του δικαιώματος της άσκησης έφεσεως και του εκκληίου. Τό αυτό έτος υπεβλήθησαν παραιτήσεις διά λόγους υγείας υπό των Μητροπολιτών Λαρίσης, Δημητριάδος και Παραμυθίας, έξηλθον δέ της ένεργοϋ υπηρεσίας λόγω όριου ήλικίας οί Σεβ.Μητροπολίται Λευκάδος, Ήλείας, Βεροίας και Χαλκίδος και έχήρευσεν ή Ίερά Μητρόπολις Καρυστίας και Σκύρου . Τό έτος 1969 έχήρευσεν ή Ίερά Μητρόπολις Γόρτυνος, ένω άπηλλάγησαν των καθηκόντων των οί Μητροπολίται Μονεμβασίας και Σπάρτης και Κυθήρων, μειωθέντος του όριου ήλικίας. Αρχομένου του έτους 1970 έκοιμήθη έν Κυρίω ο άείμνηστος Μητροπολίτης Τρίκης και Σταγών κυρός Διονύσιος. Δύο δέ έτη μετά άπεχώρησαν εκ της ένεργοϋ υπηρεσίας, λόγω όριου ήλικίας, και οί Σεβ.Μητροπολίται Πατρών και Σιατίστης.

Πλήν της πληρώσεως των ως άνω Ίερών Μητροπόλεων έπληρώθησαν και: ή νεοορυσταθείσα Ίερά Μητρόπολις Νέας Πελαγονίας (Ένόπλων Δυνάμεων), ή θέσις του Γενικοϋ Διευθυντοϋ της Άποστολικής Διακονίας διά του Έπισκόπου Άνδρούσης και οί θέσεις των Βοηθών Έπισκόπων της Ίεράς Αρχιεπισκοπής (Περιοστεράς, Βρεσθένης, Εϋρίπου και Αχελώου) και της Ίεράς Μητροπόλεως Ίωαννίνων(Δωδώνης).

Κατά την έν θέματι χρονικήν περίοδον (1967-1973) εξέλέγησαν 28 Μητροπολίται, ο Τιτουλ. Έπίσκοπος -Γεν. Διευθυντής της Άποστολικής Διακονίας και οί ως άνω Βοηθοί Έπίσκοποι (έξ ών ο πρώτος κατά σειράν άνεδείχθη Μητροπολίτης Δημητριάδος). Έκ των 33 εκλεγέντων Σεβ.Μητροπολιτών και Θεοφ. Έπισκόπων οί 25 «έπεστρατεύθησαν»- κατά την προσφιλή έκφρασιν του Μακαρ. Αρχιεπισκόπου Ίερωνύμου του Α΄ και των τότε Σεβ. Συνοδικών -εκ του Ίεροϋ Σώματος των Ίεροκηρύκων της Έκκλησίας μας, 5 εκ της θέσεως του Πρωτοσυγκέλλου της εις ήν ανήκον Ίεράς Μητροπόλεως (ένω παραλλήλως εξέχσκουν και την ιεροκηρυκτικήν των διακονίαν) και οί άλλοι 3 από της θέσεως του Ίερατικώς Προϊσταμένου Ί. Ναοϋ και της Έκκλησιαστικής Διοικήσεως.

Κατά κανόνα και κατά τεκμήριον δηκόνησαν μετά ζήλου ιεροϋ και ένθέου άφοσιώσεως εις τό ιεροκηρυκτικό, πνευματικό, κατηχητικό, κοινωνικό και φιλανθρωπικό έργο της Έκκλησίας και ή πλειονότης έξ αυτών εις την ύπαιθρον, σέ Έπαρχιακές Ίερές Μητροπόλεις. Ήσαν έγνωσμένης άρετής και ιεραποστολικοϋ φρονήματος πνευματικοί σκαπανείς και εργάται του Ίεροϋ Εϋαγγελίου. Ανιδιοτελείς και άφιλάργυροι , άποφεύγοντες τίς δημόσιες έμφανίσεις και προβολές, την δόξα και τά άνώτερα εκκλησιαστικά αξιώματα.

Τέτοια ήθικά και πνευματικά άναστήματα άνεζήτησε από των πρώτων ήμερών ο άείμνηστος πλέον Αρχιεπίσκοπος Ίερώνυμος και ή περί αυτόν Ίερά Σύνοδος. Πολλοί εκκλησιαστικοί άνδρες της έποχής εκείνης υγιώς και άντικειμενικώς κρίνοντες και συγκρίνοντες πρόσωπα και καταστάσεις ώμίλουν μετά θαυμασμοϋ περί «θείας παρεμβολής θεηγόρων όπλιτών παρατάξεως Κυρίου»⁴⁰.

Έάν θά ήθέλαμε νά προσδιορίσωμε τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Έπισκόπων της περιόδου αυτής είμεθα σύμφωνοι, νομίζω, ότι τούς διέκρινε:

1. Η άοκνη πνευματική των προσφορά και διακονία

Κατά την συντριπτική των πλειονοψηφία οί Αρχιερείς αυτοί έμαθήτευσαν και σέ πνευματικούς πατέρες Χριστιανικών Αδελφοτήτων μέ τά Κατηχητικά Σχολεία, τίς Χριστιανικές Μαθητικές Όμάδες, τίς άναπλαστικοϋ ήθικο-πνευματικοϋ ενδιαφέροντος συνάξεις, όμιλίες και διαλέξεις και κυρίως τίς λατρευτικές εϋκαιρίες μέ τά άνάλογα ψυχικά βιώματα. Όλα αυτά τά πνευματικά σπέρματα έπεσαν εις την καλή και άγαθή γή της καρδιάς των και απέδωκαν «καρπόν εκατονταπλασίονα»⁴¹ , άφοϋ έκαρποφόρησαν «έν ύπομονή»⁴² . Διά τοϋτο ή πνευματική των προσφορά και διακονία ήτο σπουδαία, καθώς προσέφεραν την «υγιαίνουσιν διδασκαλίαν»⁴³ εις τόν λαόν του Θεοϋ και έργα «εϋποιίας και κοινωνίας»⁴⁴ (Έκκλησιαστικά Ίδρύματα και έστίες άγάπης).

2. Αποφυγή εκκλησιαστικών αξιωμάτων

Άφοσιωμένοι εις την ποιμαντική και πνευματική των διακονία, εις τό έργον της κατηχήσεως και διαπαιδαγωγήσεως της νεότητος και της στηρίξεως των οικογενειών και του λαοϋ του Θεοϋ, όχι μόνον δέν έπεδίωκαν την προαγωγήν των εις τό Έπισκοπικόν αξίωμα, αλλά και πολλοί από αυτούς-μεταξύ των όποιών και ο τιμώμενος Ίεράρχης, διά

⁴⁰ Μηναιον Όκτωβρίον, Κυριακή Αγίων Πατέρων Ζ'Όίκουμ. Συνόδου, Δοξαστικόν Αϊνων.

⁴¹ Λουκ.8,8.

⁴² Προβλ. Λουκ. 8,15.

⁴³ Α' Τιμ.1,10, Β' Τιμ.4,3 και Τίτ.1,9 και 2,1.

⁴⁴ Έβρ.13,16.

τόν όποϊόν αναφέραμε τά σχετικά –παρεκάλεσαν τόν τότε Αρχιεπίσκοπον καί άλλους εκκλησιαστικούς παράγοντας διά νά αποτραπή ή έπισκοποποίησης των, ή άλλοι δέν εγνώριζαν καν διά τήν γενομένην εκλογήν των.

Διά νά γίνω πιό σαφής θά μοϋ έπιτραπή νά μνημονεύσω ένδεικτικά ώρισμένα πρόσωπα καί περιστατικά. Ο άείμνηστος Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως καί Κονίτιης Σεβαστιανός, ό λαμπρός αυτός καί αγωνιστής Ίεράρχης, ό καί Έθνάρχης αποκληθείς διά τήν προάσπισιν του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος, γονυπετώ παρεκάλει τόν Μακ.Γερώνυμον νά παρακάμψη τήν προαγωγήν του, αλλά δέν εισηκούσθη. Ο αοίδιμος Μητροπολίτης Ύδρας, Σπετσών καί Αιγίνης Ιερόθεος, ό πανορθοδόξου τιμής καί αναγνωρίσεως άγιος αυτός Αρχιερεύς, αποποιηθείς εύλαβώς τήν τιμητικήν εκλογήν, επείσθη έν τέλει, μετά πολύωρον νυκτερινήν τηλεφωνικήν επικοινωνίαν μετά του προσφιλεστάτου εις αυτόν Αρχιμ. Επιφανίου Θεοδωροπούλου, νά τήν αποδεχθῇ. Ο άείμνηστος Μητροπολίτης Λαρίσης Θεολόγος, ό πρᾶος καί μαρτυρικός αυτός Επίσκοπος, ύπακούων εις τόν Σεπτόν Γέροντά του μακαριστόν Μητροπολίτην Τρίκκης Διονύσιον, απέδέχθη τελικώς τήν εκλογήν του. Ο μαρτυρικός, ώσαύτως, καί έν άγίοις αναπαυόμενος άλησμόνητος Μητροπολίτης Χαλκίδος Νικόλαος, συστελλόμενος πρό του βάρους καί τών ευθυνών τής Αρχιερατικής Διακονίας, υπέκυψε εις τήν έπιταγήν του Πνευματικού του Αρχιμ. π.Ηλία Μαστρογιαννοπούλου καί εκλινε έν ύπακοῇ τόν αυχένα. Ο άείμνηστος Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου Ιωάννης, ό άπλους, άσκητικός καί πεπαρησιασμένος αυτός Ιεράρχης, μή έχων ιδεάν διά τά τής εκλογής του, έπληροφορήθη τηλεφωνικώς μίαν μεσημβρίαν του Ιουνίου τό γενόμενον, άφοσιωμένος ών εις τά Ιεροκρηυκτικά του καθήκοντα εις τήν Σάμον. Ο αοίδιμος καί μαρτυρικός Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος Κωνσταντίνος, εκλεγείς εις Μητροπολίτην Θεσσαλιώτιδος τήν 9-2-1968, έπληροφορήθη τήν πρωϊαν τής έπομένης ήμέρας τό γεγονός από τήν έφημερίδα, ένω άνέμενε τό τραϊνο διά νά μεταβῇ εις πανηγυρίζοντα Ιερόν Ναόν του Αγίου Χαραλάμπους τής Έπαρχίας Θηβών καί Λεβαδείας. Καί ό πρόσφατα αναπαυθείς έν Κυρίω άείμνηστος Μητροπολίτης Τρίκκης καί Σταγών Σεραφεΐμ (ό μετά τήν άδικον εκθρόνισίν του -Ιούλιος 1974- επί 26ετίαν ποιμάνας τό ποίμνιον τής Ιεράς Μητροπόλεως Σταγών καί Μετεώρων), όταν εξέλεγή τόν Μαΐον του 1970 διά τήν Ι. Μητρόπολιν Τρίκκης καί Σταγών, έπληροφορήθη τά τής εκλογής του τήν ώρα πού έδίδασκε τό μάθημα του Κανονικού Δικαίου εις τό Ταχύρρυθμο Φροντιστήριο τής Τήνου καί συνεκλονίσθη, όπως έλεγε, από τήν είδησιν αυτήν, χωρίς όμως νά σπεύση διά τήν αποδοχήν τής εκλογής του, ή όποία εγένετο μετά παρέλευσιν ήμερών. Καί

3. Αγάπη άδολη εις τόν Χριστόν καί τήν Εκκλησία καί άγνή φιλοπατρία

Έξ όλων όλων αναφέραμε, νομίζω ότι άβιάστως προκύπτει τό συμπέρασμα ότι οί σεμνοί , άνιδιοτελείς καί ιεραποστολικοί αυτοί Επίσκοποι ένεφοροϋντο από πηγαία καί άδολη αγάπη εις τόν Χριστόν καί τήν Εκκλησίαν. Έκοσμοϋντο δέ καί από τήν άγνή φιλοπατρία. Ήσαν τιμημένοι Ορθόδοξοι Ιεράρχες καί άγνοί Έλληνες πατριώτες.

Καί έδω εις έπίρωσιν των γραφομένων ένδεικτικά καί επιγραμματικά, λόγω έλλείψεως χώρου, θά αναφερθώ σέ τρία πρόσωπα : τούς άειμνήστους Φλωρίνης Αύγουστινο, Θεσσαλονίκης Λεωνίδα καί Έδέσης Καλλίνικο. **I.** Όταν έπεσκέφθη εις τό Γραφείο του τόν άγιο Φλωρίνης κάποιον ισχυρό πρόσωπο του καθεστώτος καί έπίμονα άπαιτούσε νά έπιτρέψη ό Σεβασμιώτατος νά εκφωνοϋνται λόγοι έντός των Ιερών Ναών διά τήν 21^{ην} Απριλίου, εκείνος αποκλείοντας τήν ίκανοποίησιν του αιτήματος αυτού έζήτησε από τόν εκπρόσωπο νά του άπαντήση ευθέως : «έχουμε δύο μεγέθη, τό ένα ό Χριστός καί τό άλλο ή Ελλάδα' έν ονόματι Ιησού Χριστού του Ναζωραίου ποιό μέγεθος είναι ανώτερο;». Καί όταν έλαβε τήν άπάντησι : «ή Ελλάς», τότε, τινάχθηκε ορθιος σάν έλατήριο καί του είπε ότι : «αν αγαπάς έσύ τήν Ελλάδα μιά φορά, έγώ τήν αγαπώ χίλιες φορές, αλλά ποτέ δέν θά βάλλω τήν Ελλάδα επάνω από τόν Χριστό μου». Καί τόν απέπεμψε. **II.** Ο άείμνηστος Θεσσαλονίκης π.Λεωνίδας μέ τήν μεγάλη του ένθική προσφορά, ιδιαίτερα κατά τά έτη τής Κατοχής μέ τίς χιλιάδες των συσσιτίων, όμιλούσε πάντοτε μέ φλόγα γιά τόν Χριστό καί μέ πατριωτικό παλμό γιά τήν Ελλάδα καί επανελάμβανε τό σύνθημα : «ή Θεσσαλονίκη μας, ή πόλις τής αγάπης». Ξεχύνοντας δέ τήν αγάπη του προς τήν νεολαία αναφωνούσε : «τά παιδιά μας, τά παιδιά μας!» καί **III.** Ο μακαριστός Μητροπολίτης Έδέσης Καλλίνικος, ό όσιος καί άγιασμένος αυτός Επίσκοπος, δεχθείς τήν ανάδειξί του εις Αρχιερέα ως θέλημα Θεού καί φλεγόμενος από Αποστολικό ζήλο γιά τόν ευαγγελισμό καί τήν χαρίτωσι του Ποιμνίου του καί από φλογερή πατριωτική αγάπη γιά τήν Μακεδονία, έλεγε : «Όταν μερικοί μου λένε γιατί ή Εκκλησία καί τά δύο άδέλφια - Αρχιερείς σᾶς έστειλε στή Βόρειο Ελλάδα; τούς

ἀπαντῶ : μακάρι νά εἴμασταν καί ἄλλα ἀδέλφια Ἀρχιερεῖς καί νά μᾶς ἔστελνε ὅλους ἐδῶ ἡ Ἐκκλησία· ἐδῶ ὁ κόσμος εἶναι πολύ – πολύ καλός».

* * *

Παρ' ὅλα, ὅμως, αὐτά τὰ ὄντως ἀξιοθαύμαστα καί ἀξιέπαινα χαρακτηριστικά γνωρίσματα καί στοιχεῖα τῶν Ἐπισκόπων τῆς περιόδου αὐτῆς (καί ἄλλα πολλά τὰ ὅποια, ἴσως, δέν τά γνωρίζω ἢ δέν ἦταν δυνατόν νά καταγραφοῦν εἰς τήν σύντομη αὐτή μελέτη), ὠρισμένοι σχολιασταί τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικαιρότητος, διακρίνοντας τήν «νεωτέρα αὐτή Ἱεραρχία» ἀπό τήν «Πρεσβυτέρα Ἱεραρχία», δηλ. τοὺς πρό τοῦ Ἀπριλιανοῦ στρατιωτικοῦ κινήματος Ἀρχιερεῖς, καί θεωροῦντες τοὺς δευτέρους ὡς a priori κανονικούς, χαρακτηρίζουν τοὺς πρώτους (τοὺς κατὰ τήν Ἀρχιεπισκοπεῖαν τοῦ Ἱερωνύμου τοῦ Α' ἀναδειχθέντας) ὡς «ἀντικανονικούς», «χουντικούς» καί ἐν ἐνί λόγῳ «Ἱερωνυμικούς» - «ὀργανωσιακούς».

Δέν ὑπάρχει χῶρος εἰς τό παρόν ἄρθρο μου νά ἀσχοληθῶ μέ τίς βαρεῖες, ἀνυπόστατες καί ἀδίκες αὐτές κατηγορίες, οἱ ὁποῖες δέν εὐσταθοῦν, παρὰ τὰ τυχόν ἀδύνατα σημεῖα ἢ παραλείψεις ἐνίων ἐκ τῶν ἐν θέματι Σεβ. Ἀρχιερέων. Θά ἀρκεσθῶ μόνο εἰς τό νά παραπέμψω : α) εἰς τήν Κανονικὴν Γνωμοδότησιν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμ. π.Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου⁴⁵, διακεκριμένου Κανονολόγου, πού ἀναφέρεται εἰς τήν χρῆσιν τοῦ τίτλου «Κανονικός Μητροπολίτης» καί εἶναι καταχωρημένη εἰς τόν πρόσφατα ἐκδοθέντα Τόμον μέ Ἐπιστολές διὰ τήν Ἱεραποστολή, τήν Οἰκογένεια καί τοὺς νέους τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος Κωνσταντίνου. Ἐκεῖ ὁ ἀείμνηστος π.Ἐπιφάνιος ἀπαντᾷ διεξοδικῶς μέ ποῖο τρόπο θεραπεύεται ἡ ἀντικανονικὴ ἐκλογή ἐνός Ἐπισκόπου ὑπὸ «ἀριστίνδην» Συνόδου β) εἰς τόν ὑπὸ τοῦ Δήμου Καλαμπάκας ἄρτι ἐκδοθέντα Τιμητικόν Τόμον «Χρυσοῦν Ἰωβηλαῖον Σεβ. Μητροπολίτου Σταγῶν καί Μετεώρων κ.Σεραφεῖμ», Καλαμπάκα 2016⁴⁶, ὅπου εἶναι καταχωρημένη ἡ μελέτη μου· «Ὁ Τρίκκης καί Σταγῶν Σεραφεῖμ ὡς ὑπερόριος Ἀρχιερεὺς» καί καταφαίνεται ὅτι ἡ μὲν κατηγορία τῆς «ἀντικανονικότητος» τοῦ ὡς ἀντικανονικοῦ ἐκδιωχθέντος ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ ἡτο πρόφασιν ἐν ἁμαρτίαις, ἡ δὲ τοῦ «χουντικοῦ» αἰῶλος καί ἀβάσιμος, ἐφ' ὅσον οἱ ὑπ' ἀριθ. 3 καί 7/1974 Συντακτικὲς Πράξεις τῆς πρὶ στυγνῆς φάσεως τῆς δικτατορίας αὐτῆς τόν κατεδίκασαν ἄνευ κατηγορητηρίου, δίκης καί ἀπολογίας, ἀφοῦ μάλιστα τίς ἐφήρμοσε πιστά καί ἀδιαμαρτύρητα ἡ «Πρεσβυτέρα Ἱεραρχία» καί γ) εἰς δημοσίευμα εἰς τήν «Καθημερινή» (Ἰούνιος 2017) τοῦ κ.Διονύση Κ.Μαγκλιβέρα ὑπὸ τόν τίτλο : «Ἡ δικτατορία καί ὁ Ἱερώνυμος», ὅπου καταγράφεται ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Μάρκου Σιώτη, Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ κατὰ τήν ἐκλογήν τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου (Μάϊος 1967), πού ἔκαμε ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου πρ.Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου τό ἔτος 1988. Ἀπεκάλυψε τότε ὁ ἀείμνηστος Καθηγητής Μ.Σιώτης εἰς τόν Μακ.Ἱερώνυμο ὅτι, περαιωθείσης τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς ἐκλογῆς (13 Μαΐου 1967) καί ὑπογραφέντος τοῦ Πρακτικοῦ αὐτῆς, προσήλθε καθυστερημένα ἡ «τριανδρία» τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστώτος καί ἀπήτησε νά ἐκλεγῇ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος ὁ Καστορίας Δωρόθεος (ὁ μετέπειτα Ἀττικῆς). Ὅταν, ὅμως, ἐπληροφορήθησαν ἀπὸ τόν Προεδρεύοντα τῆς Ἱ. Συνόδου ὅτι ἐπεραιώθη ἡ διαδικασία τῆς ἐκλογῆς καί ὑπεγράφη τό Πρακτικόν, ἀπῆλθον ἄπρακτοι. Τό ἀποκαλυπτικόν αὐτό γεγονός καί οἱ ἐπιστολές τοῦ αἰοιδίου Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου πρὸς τόν Γεώργιο Παπαδόπουλο, πού καταχωροῦνται εἰς τό βιβλίον «Τό δράμα ἐνός Ἀρχιεπισκόπου» καί ἀφοροῦν εἰς τίς διαμαρτυρίες του διὰ τήν ἐξορία καί τίς κακουχίες τῶν ἀντιφρονούντων καί ἐξορισθέντων - ἐγκλεισθέντων εἰς τήν Γυάρο καί τήν Μακρόνησο, καταδεικνύουν περὶτρανα τό ἂν ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος καί οἱ ἐπὶ Ἀρχιεπισκοπεῖας του ἀναδειχθέντες Ἀρχιερεῖς ἦσαν ὄντως «χουντικοί» (δηλ.συμπράξαντες μέ τήν «χούντα» καί ὀργανά της) ἢ ὄχι.

Πάντως, σέ καμμία περίπτωσι δέν εὐσταθεῖ ἡ «ρετσινιά» αὐτή, μόνον καί μόνον διότι ὡς ὄργανα ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἐπικοινωνοῦσαν μέ τήν κρατικὴ ἐκείνη ἐξουσία καί ἐλάμβαναν παροχές διὰ κοινωφελῆ ἐκκλησιαστικά ἔργα καί Ἰδρύματα ἢ διὰ τήν παρουσία τους σέ ἐθνικὲς καί κοινωνικὲς ἐκδηλώσεις. Ἀλλά καί ὁ ἄδικος, ἐπίσης, χαρακτηρισμὸς των ὡς «ὀργανωσιακῶν» ἢ «παρεκκλησιαστικῶν» δέν ἔχει κανένα ἔρεισμα, διότι ὅλοι τους καί πρό τῆς ἐκλογῆς των εἰς τήν θεόθεν λαχοῦσαν εἰς αὐτοὺς Θεόσωστον Ἐπαρχίαν, κατὰ τήν μέχρι τότε ἱερατικὴν τους διακονίαν, ἀλλὰ κατ' ἐξοχήν μετὰ τήν ἀνάδειξιν των ὡς

⁴⁵ Ἐπισκόπου Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσάλων Κωνσταντίνου (†) Ἐπιστολαί, Ἐκδ.

Ὁρφανικῆς Στέγης «Ἀγία Ταβιθά» Λεβαδείας, Λεβάδεια 2017, σελ. 17-29.

⁴⁶ «Χρυσοῦν Ἰωβηλαῖον Σεβ. Μητροπολίτου Σταγῶν καί Μετεώρων κ.Σεραφεῖμ», ἐκδ. Δήμου Καλαμπάκας, Καλαμπάκα 2016, σελ. 77-103.

Ἐπισκόπων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διηκόνησαν ἀόκνως καί εὐόρκως εἰς τόν Ἀμπελῶνα τοῦ Χριστοῦ μέ γνήσιο ἐκκλησιαστικό φρόνημα, ἀγαθή συνείδησι καί μεγάλη ἐκκλησιαστική καί ἐθνική προσφορά.

* * *

Εἶσαν τά ἔτη τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρυστίας καί Σκύρου κ.Σεραφεῖμ ὡς πλεῖστα, ὄλβια, εἰρηνικά, κατάκαρπα καί θεοχαρίτωτα. Ἄς εἶναι δέ αἰωνία καί μακαρία ἡ μνήμη τοῦ ἀξιομακαρίστου Πρωθιεράρχου Ἱερωνύμου τοῦ Α΄, πάντων τῶν λοιπῶν ἀοιδίμων Ἀρχιερέων τῆς περιόδου ἐκείνης, ἀλλά καί ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων Ἀρχιερέων τῶν εὐσεβῶς κοιμηθέντων. Ἀμήν.-